

УДК 343.2/.7:007.5

 DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.10041200>
Я.О. ЛАНТИНОВ,

 доцент кафедри кримінального права та кримінології Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, м. Харків, Україна; e-mail: lantinyaroslav@gmail.com;

 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1858-6842>

ЩОДО ДОЦІЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕРМІНУ "МЕХАНІЗМ КРИМІНАЛЬНО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ" В АПАРАТІ ВЧЕННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВУ ПОЛІТИКУ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Y.A. LANTINOV,

Associate Professor, Chair of Criminal Law and Criminology, Kharkiv National University of Internal Affairs, Ph.D. in Law, Ass. Professor, Kharkiv, Ukraine;

 e-mail: lantinyaroslav@gmail.com;

 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1858-6842>

CONCERNING THE SUITABILITY OF USING THE TERM "CRIMINAL LEGAL REGULATION MECHANISM" IN THE THEORY APPARATUS OF THE CRIME PREVENTION POLICY

АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS), КЛЮЧОВІ СЛОВА (KEY WORDS)

Постановка проблеми. Вчення про кримінально-правову політику протидії злочинності досі спирається на визначення "механізму кримінально-правового регулювання" у якості одного зі стрижневих пояснень. У той же час, кримінально-правовий дискурс включає чималу кількість дописів щодо визначення "механізму кримінально-правового регулювання", у формі концептів, гіпотез і теорій. Утім, не всі з них придатні для використання у сукупності знань вчення про кримінально-правову політику протидії злочинності, яка розробляється у сподіванні досягти якостей теоретичної системи. **Метою** статті є виявлення усіх типів визначень механізму кримінально-правового регулювання, аналіз конкретних пропозицій та з'ясування їх придатності до включення у систему вчення про кримінально-правову політику протидії злочинності, зокрема встановлення відповідності таким її складовим як основні відомості теорії управління, системної теорії, кібернетики, основам теорії комунікації, основам теорії діяльності тощо. **Методи** дослідження. В дослідженні використовуються як традиційні для кримінально-правових публікацій прийоми та методи так і інші. Зокрема, формально-догматичний метод (логіко-мовний), у рамках якого використовуються дедуктивні, індуктивні й традуктивні судження, використаний для розкриття змісту теоретичних конструктів шляхом їх аналізу, порівняння та встановлення відповідності правилам віднесення до понять і термінів, а також їх використання у відповідних контекстах. Також використані: інтернет-пошук – для отримання додаткової інформації та актуальних джерел на тему дослідження, метод мисленого експерименту – для розвитку гіпотетичних сценаріїв чи варіантів розвитку подій, системний метод – введення уявлень про системи в якості парадигми для кримінально-правових пояснень, кластерний метод – як прийом групування явищ та у якості пояснення про форму визначень (кластерні визначення). До **результатів** дослідження входять: підсумок огляду вітчизняних наукових джерел з кримінального права у частині надання пояснень про "механізм кримінально-правового регулювання" та суміжні з ним уявлення, а також зіставлення їх зі знаннями системної теорії та кібернетики зокрема. **Висновки.** Сформульовано пропозицію вважати термін "механізм кримінально-правового регулювання" застарілим і замінити його концептами "алгоритми кримінально-правового регулювання", "концептуальна система (модель) кримінально-правового регулювання", "функція екосистеми правового регулювання".

Ключові слова: кримінально-правова політика протидії злочинності; закон про кримінальну відповідальність; правова регуляція; система; механізм; організм; екосистема; пізнання

Problem statement. The doctrine of the criminal law policy of combating crime is still based on the definition of the "mechanism of criminal law regulation" as one of the core explanations. At the same time, the criminal legal discourse

includes a considerable number of articles on the definition of the "criminal legal regulation mechanism" (hereinafter referred to as the ICPR), in the form of concepts, hypotheses and theories. However, not all of them are suitable for use in the body of knowledge of the doctrine of the criminal law policy of combating crime, which is developed in the hope of achieving the qualities of a theoretical system. The **purpose** of this article is to identify all types of definitions of the ICPR, analyze specific proposals and find out their suitability for inclusion in the system of teaching on the criminal law policy of combating crime, in particular, establishing compliance with such components as the basic information of management theory, system theory, cybernetics, the basics of the theory communication, the basics of activity theory, etc. **Methods.** The research uses techniques and methods traditional for criminal law publications (formally logical, axiomatic, comparative, thought experiment) and cluster and systemic methods. The **results** of the research include a summary of the review of domestic scientific sources on criminal law in the part of providing explanations about the "mechanism of criminal law regulation" and ideas related to it, as well as their comparison with the knowledge of system theory and cybernetics in particular. **Conclusions.** A proposal was made to consider the term "mechanism of criminal legal regulation" obsolete and to replace it with the concepts "algorithms of criminal legal regulation", "conceptual system (model) of criminal legal regulation", "function of the ecosystem of legal regulation".

Keywords: *crime prevention policy by criminal law; Criminal Law; legal regulation; system; mechanism; organism; ecosystem; cognition*

Постановка проблеми

Вчення про кримінально-правову політику протидії злочинності досі спирається на визначення "механізму кримінально-правового регулювання" в якості одного зі стрижневих пояснень. У той же час, кримінально-правовий дискурс включає чималу кількість дописів щодо визначення "механізму кримінально-правового регулювання" (далі – МКПР), у формі концептів, гіпотез і теорій. Утім, не всі з них придатні для використання у сукупності знань вчення про кримінально-правову політику протидії злочинності, яка розробляється у сподіванні досягти якостей теоретичної системи.

У працях вітчизняних криміналістів зустрічається теза, що на момент здобуття незалежності Україною серед термінів української науки кримінального права вже використовувався "механізм кримінально-правового регулювання" [1, с.90]. З того часу представниками українських шкіл кримінального права було запропоновано значну кількість концептів, гіпотез і теорій стосовно визначення МКПР, його складу та функцій. Основою усіх концепцій виступає визнання уявлення про МКПР похідним від уявлення про кримінально-правове регулювання, яке, у свою чергу, виводиться з уявлення про правове регулювання. Зокрема, Ю.В. Баулін констатував, що кримінально-правове регулювання є одним із видів правового регулювання "вочевидь" [2, с.23].

За такого підходу визначення МКПР виводиться з ознак механізму правового регулювання з доданням тих ознак, які той чи інший автор вважає за іманентні галузі кримінального права. Зокрема: "переведення вимог об'єктивного права (норм кримінального права) в конкретну цілеспрямовану діяльність уповноважених органів

держави щодо злочинця здійснюється за допомогою механізму КПР. Такий механізм включає в себе: 1) відповідні норми кримінального права, гіпотеза яких передбачає ознаки вчиненого особою злочину, а диспозиція (санкція) – кримінально-правові заходи, які органи держави повноважні застосувати до конкретного злочинця; 2) юридичний факт – вчинення злочину (закінченого чи незакінченого, одноособового чи вчиненого у співучасті, вчиненого вперше чи повторно тощо); 3) акти застосування певної кримінально-правової норми – гіпотези на стадії досудового слідства і гіпотези та диспозиції кримінально-правової норми судом" [2, с.27]. На жаль, у наведеній цитаті відсутнє власне визначення МКПР, утім доступними є пояснення про його призначення (сформульоване як "допомога у переведенні вимог кримінального права в діяльність уповноважених органів держави щодо злочинця") та про структуру.

Найбільш послідовно підхід до визначення МКПР через вивід його з механізму правового регулювання здійснено у монографії "Теоретичні основи кримінально-правового регулювання в Україні". Там, у параграфі 1.6. з назвою "Механізм кримінально-правового регулювання" безпосереднього визначення МКПР зовсім не дається, проте він описується та характеризується через уявлення про механізм правового регулювання та кримінальне право [1, с.89–98].

Слід визнати, що для кримінально-правових розвідок пострадянського періоду такий підхід є природним та, у багатьох аспектах, у той час адекватним. Утім, входження до кримінально-правового дискурсу праць вчених, для кого радянська догматика не є провідною і тим більш єдино дозволеною чи звичною, не могло не призвести до обіймання нових точок зору, а від-

так і вироблення інших поглядів і пропозицій. Наприклад, С.Д. Шапченко визначив МКПР як нормативно визначену взаємодію окремих елементів правової системи, що забезпечує (має забезпечувати) виконання завдань, які стоять перед кримінальним правом як окремою галуззю права [3, с.64]. Такий погляд був сприйнятий й іншими вітчизняними криміналістами, зокрема, П.С. Берзіним [4, с.46].

Також В. Бабаніна представила позицію, що поруч із МКПР доцільно відокремлювати та вивчати "механізм реалізації кримінального законодавства", який вона вважає можливим розглядати "у формі такого процесу: суб'єкти кримінально-правових відносин на підставі кримінально-правових норм здійснюють передбачені законом про кримінальну відповідальність акти реалізації кримінального законодавства в межах однієї із чотирьох форм (дотримання, виконання, використання чи застосування)" [5, с.205]. В своїй статті вона спирається на гіпотезу, що існує механізм реалізації юридичної відповідальності, який включає в себе наступні елементи: а) організаційний (сукупність суб'єктів, які залучені до процесу реалізації юридичної відповідальності); б) нормативний (нормативна правова база, що регламентує поведінку всіх суб'єктів, які беруть участь у процесі реалізації юридичної відповідальності); в) інструментальний (правові засоби, за допомогою яких реалізується юридична відповідальність); г) функціональний (правовідносини, у межах яких реалізуються права й обов'язки суб'єктів) [5, с.204].

Аналогічний підхід обрано й в наступній публікації про механізм реалізації кримінальної відповідальності. Її автори, Є.Д. Скулиш та І.І. Митрофанов відносять до його складу елементи, які називають "блоками". Зокрема, "блок, що забезпечує початок реалізації кримінальної відповідальності" (законодавча база реалізації); "блок правовідносин"; "блок засобів кримінально-правового впливу, за допомогою яких реалізується кримінальна відповідальність"; "блок індивідуального правового регулювання" [6, с.119]. Як також зазначає І.І. Митрофанов – "функціонування МКПР пов'язується винятково з вольовими діями законозастосовних органів ... та суб'єктів кримінальних прав з реалізації його складових частин (норм кримінального права, ненормативних регуляторів (актів застосування норм кримінального права), правовідносин, кримінально-правових засобів впливу тощо)" [7, с.129].

Наведені позиції об'єднуються тим, що опи-

сувані "механізми" уявляються як динамічні системи – утворення, що існують, функціонують та виконують певну роботу чи від них таке, принаймні, очікується.

Отже, стала очевидною присутність у кримінально-правовому дискурсі двох концепцій розуміння МКПР, що, у свою чергу, означає необхідність з'ясування сутності МКПР. У межах цього дослідження "з'ясування сутності" означає або встановлення взірця (патерну), або причислення до певної множини, або включення у певний кластер, щоб відповісти запитам суб'єктів пізнання з відповідним типом мислення (патерновим, понятійним, кластерним). Цільові патерн / множина / кластер мають дозволити уявити МКПР так, щоб суб'єкт пізнання міг здійснювати когнітивні та евристичні акти кримінально правової політики протидії злочинності.

Тому *метою* статті є виявлення усіх типів визначень МКПР, аналіз конкретних пропозицій та з'ясування їх придатності до включення у систему вчення про кримінально-правову політику протидії злочинності, зокрема встановлення відповідності таким її складовим, як основні відомості теорії управління, системної теорії, кібернетики, основам теорії комунікації, основам теорії діяльності тощо. Інакше кажучи, концепти, гіпотези, теорії, якими визначається МКПР, мають бути оцінені через те, наскільки в них пояснюється походження самого МКПР та відомостей про нього (контекст концепта (теорії, гіпотези) про МКПР, що пропонує автор), його елементний склад та устрій, його межі та взаємодії із зовнішніми явищами, критерії оцінювання існування й функціонування тощо. *Новизною* роботи є концепція доцільності подальшого розвитку вчення про кримінально-правову політику протидії злочинності, пов'язана із заміною терміна "механізм кримінально-правового регулювання" на терміни – "алгоритми кримінально-правового регулювання", "концептуальна система (модель) кримінально-правового регулювання", "функція екосистеми правового регулювання". *Завданнями* статті є з'ясування системознавчих і, зокрема, кібернетичних основ кримінально-правових доктрин щодо МКПР та їх аналіз.

Системознавчі підвалини кримінально-правових доктрин про МКПР

Шлях до висновків слід розпочати з вказівки на значення слова "механізм". Тут слово "механізм" використовується у контексті, який не співпадає з парадигмою класичної механіки. Як слушно зауважено в монографії "Теоретичні основи кримінально-правового регулювання в

Україні" – "в правознавстві досить широке коло термінів має первісно природниче походження (наприклад, структура, система, регулювання тощо)" і їх розуміння не співпадає з вихідним [1, с.94]. І якщо для суто кримінально-правових розвідок запозичення словоформ "система", "механізм", "регулювання" постає, здебільшого, – позначенням по аналогії, то для досліджень напрямку кримінально-правової політики протидії злочинності ці терміни є "своїми", отриманими разом із парадигмами, зокрема з кібернетики, системної теорії, кластерного аналізу тощо.

Отже, вслід за запозиченням парадигм пропонується наслідувати акту пізнавальної діяльності, вираженому у працях вчених-системологів, зокрема у статті "Defining "System": a Comprehensive Approach" авторства Hillary Sillitto, Dov Dori, Regina M. Griego, Scott Jackson, Daniel Krob, Patrick Godfrey, Eileen Arnold, James Martin, Dorothy McKinney.

По-перше, автори в якості парадигми дослідження оперлись на уявлення К.Р. Поппера про "Три світи" – "Світ 1 реальний, фізичний", "Світ 2 індивідуальної думки", "Світ 3 спільної думки, як формальної так і неформальної" [8]. У зв'язку з цим, автори наголошують на обов'язку суб'єкта пізнання (в їх випадку – обов'язку системного інженера) розмежовувати систему, як явище реального світу ("реальна система") та як її "ментальну презентацію", тобто проекцію у "Світи 2 та 3" ("концептуальна система"). За їх визначенням: "Реальна система складається з частин, які взаємодіють у просторі-часі, обмінюючись матерією, енергією чи інформацією між собою і з навколишнім середовищем, створюючи фізично вимірювані ефекти, які не можна віднести до дії окремих частин або до взаємодії будь-яких складових підмножин... Концептуальна система – це набір взаємопов'язаних інформаційних елементів, які, взяті разом, можуть оброблятися зовнішнім процесором для синтезу членів вищого рівня в ієрархії інформатики... зовнішнім процесором може бути людина, група людей або щось інше ніж обчислювальний пристрій, створений людиною" [8].

Як можна побачити, групи поглядів українських криміналістів щодо сутності МКПР у повній мірі відповідають цій схемі: одна група уявлень про МКПР як про "концептуальну систему", яка складається з "інформаційних одиниць" (зокрема можуть називати норми, нормативні акти та їх сукупності, факти, акти, права та обов'язки, система права тощо) і які обробляються "зовнішнім процесором" (уповноважена особа / ор-

ган / суб'єкт), а інша група уявлень – про МКПР, як про "реальну систему", яка складається з акторів, актів їх діяльності, цілей, приводів, умов, ресурсів тощо.

По-друге, вказані автори-системологи групують випадки використання слова "система" у два кластери – пояснення про структуру / організм / організацію та пояснення про набір методів [8]. Це не є незвичним для "політичного дискурсу", оскільки і саму "політику" також можуть розуміти чи то як систему заходів, чи то як комплекс прийомів тощо. Загальною підставою для обох напрямків застосування "ярлику "система" у згаданій публікації називають уявлення про складний характер явища (принаймні два однорідних чи різнорідних елементи) та про неспівпадіння (додавання) властивостей між складовими та цілим – так звана "емерджентність" [8]. Відповідно, аналізовані погляди на визначення МКПР слід віднести до групи "пояснення про структуру / організм / організацію".

Третьою важливою тезою викладеного дослідження є спостереження про принципову недосконалість визначеності при створенні термінів на основі слова "система", принаймні без уточнень. Автори пишуть, що існує проблема використання одного слова "система" для позначення різних речей, а бува і так, що різні слова використовуються для позначення одного і того ж явища. При цьому, деякі набори визначень є взаємовиключними по відношенню до інших, а багато визначень описують те саме поняття різними мовами, або з різних точок зору. Деякі визначення є формальними, явними, сформульованими математичною мовою, тоді як інші є неформально викладені природною мовою, з різним ступенем строгості та явності [8]. Сприйняття цієї тези диктуватиме сумлінним суб'єктам пізнання прагнення усунення слова "система" з термінологічного апарату їх гіпотез / теорій чи, принаймні, додати зусиль до уточнення змісту.

Кібернетичні підвалини кримінально-правових доктрин про МКПР

В якості таких зусиль для виявлення сутності МКПР є звернення до кібернетики, як однієї зі стадій (форм) розвитку системної теорії [9], що має своїм предметом закономірності біологічних й технічних систем та управління ними [10]. З уявлень фахівців кібернетики береться уточнення про "системи реальні", як "системи динамічні" [11] – ті, які можна спостерігати як окреме, складне явище через фіксацію зміни їх станів, пов'язаних з витрачанням (переробленням, ви-

дозміною) енергії (ресурсів) [12], тобто активністю, що розгортається у часі. Взірцями (патернами, типами) реальних (динамічних) систем, які можуть утворити предмет управління, слід вказати – "механізм", "організм", "екосистему".

"Механізми", "організми", "екосистеми" – є динамічними системами, які розрізняються ступенем складності, що впливає зокрема і на ступінь незалежності від управління. Так, "механізми", як динамічні системи, є не лише продуктами активності інших систем, але й утворюються за наміром або через інтенцію, із заздалегідь відібраних чи пристосованих частин та, головне, створюються для того, щоб приводитися в дію чи припиняти дію в щільно обмежених умовах і таким чином, як підсумок цього – переробляти ресурси в прогнозовані результати. Ступінь свободи елементів "механізму" найнижча серед інших типів підуправлінських систем, що дозволяє оператору мати найпростіше уявлення – "якщо результати не відповідають прогнозу і управлінські дії виконані коректно, значить наявна несправність механізму чи помилка проектування".

Управління актора механізмом називається – "керуванням", тобто безпосереднє управління. Зокрема, патерн "механізм" адекватно застосовувати до ланцюгів передачі руху, до ланцюгів передачі сигналів, до ритуалів тощо. Зрозуміло, що теоретики кримінального права бажали би, щоб новели законодавства про кримінальну відповідальність викликали саме ті зміни у соціумі чи його складових, що і планувалися. Але у дійсності так не буває саме тому, що "МКПР" механізмом не є, а якщо навіть він і існує як динамічна система, то належить до систем іншого типу, більш складних. Відтак, у багатьох випадках, використання слова "механізм" для позначення системи передачі управлінських впливів є надмірним спрощенням і представленням бажаного за дійсне, да і як "бажане" не є адекватним, але є "завищеним сподіванням".

Наступний тип складності реальних систем доцільно маркувати словом "організми". "Організми" – це динамічні системи, які включають у себе "механізми" та які *здатні* незалежно від актора (зокрема спостерігача) з'являтися, підтримувати цілісність, збільшуватися, зменшуватися, розмножуватися, задовольняти інші потреби тощо. Для керування організмом необхідно встановити (запровадити) управлінський блок (апаратний чи програмний). Без цього управління можливе лише опосередковане (регулювання), як вплив на активність через органи

"почуттів" та через потреби. До патерну "організм" можна звести уявлення і про біологічний організм, і про технічну систему і про спільноту людей (зокрема, підприємство, установа, організація, неформальна спільнота, злочинне угруповання тощо, якщо вони досягли певного рівня єдності).

"Екосистема" – це слово, яким позначають динамічні системи, елементами яких виступають групи організмів та елементи (ділянки) їх середовища (умови географічні, кліматичні, антропогенні тощо), залежні один від одного у певному ступеню, зокрема, об'єднані у механізми. Ярлик "екосистема" можуть застосовувати до таких явищ, як – "болото", "степ", "пустеля", "селище", "місто", "корпорація ...", "екосистема Епл"¹, "система комунікацій країни", "система освіти" тощо. "Екосистеми" сприймаються суб'єктами пізнання після оволодіння методикою з'ясування зв'язків і відношень, тобто явищ здебільшого неочевидних.

Аналіз кримінально-правових доктрин про МКПР на основі уявлень системознавчих та кібернетичних концепцій

Звідси постає питання, з яким із зазначених типів ("механізм", "організм", "екосистема") найбільш схожий МКПР, який уявляється у вигляді реальної системи (С.Д. Шапченко, І.І. Митрофанов та інші)?

У першу чергу слід визначити, чи є МКПР явищем, яке можна спостерігати у реальній дійсності ("Світ 1" за К.Р. Поппером) органами почуттів людини безпосередньо чи за допомогою приладів (реальні системи типу "механізм", "організм") або уявлення про МКПР формується через міркування та через інтерпретацію інших явищ, які вже і доступні для спостереження? МКПР не є явищем, доступним для спостереження органами почуттів безпосередньо чи за допомогою приладів. На рівні дійсності спостереженню піддається лише присутність (відсутність) та активність реальних систем, а навіть інтерпретація людської активності як діяльності потребує домислювання до активності її сенсу – цілей, мотивів, прагнень діяча.

Продовжимо – чи можна вказати на окреме

¹ З цього переліку має стати очевидним, що саме слово "екосистема" є недостатнім для позначення родової множини, в яку вона входить. Так, якщо слово "екосистема" залишити за біологічним явищем, слово "урбо-система" залишити для позначення поняття урбаністики (тобто система елементів та зв'язків міста), то в якості узагальнюючого їх терміну зараз розташоване "пусте місце".

явище (систему), функцією якої є кримінально-правова регуляція? "Окреме" тут означає таке, що обособлене у реальній дійсності. Відповідь – ні, такого явища немає зараз і ніколи не було в історії України. Більше того, в Україні "МКПР" не описується як окреме явище і в приписах законодавця – відсутній Закон України "Про МКПР" чи щось подібне. Замість цього присутні закони та інші нормативно-правові акти (положення, інструкції тощо), якими запроваджуються органи державної влади, правоохоронні органи тощо, і саме їх дослідники маркують як елементи механізму правового регулювання. Серед таких доцільно вказати такі, як Верховна Рада України, Президент України, органи судової влади, прокуратури, Національна поліція, Державне бюро розслідувань, інші правоохоронні органи, адвокатура, нотаріат, експертні організації тощо. Але, цим так би мовити "узаконеним" органам надано повноваження ширші, ніж застосування лише законодавства про кримінальну відповідальність (матеріального, процесуального). При цьому спеціалізованими органами (підрозділами), призначеними для цілей кримінального розслідування, є лише слідчі апарати (там де вони є).

Таким чином, як реальна – існує система правового регулювання (далі – СПР), яка відповідає патерну "екосистема" (сукупність систем типу "організм", чії взаємодії у певному середовищі можуть бути описані як "ланцюг детермінації"). Система ж кримінально-правового регулювання реальною не є, а є наслідком абстрагування та мисленого розподілу функцій СПР за штучним критерієм – назвою нормативно-правового акту, за допомогою якого вони визначаються. Відповідно і називати її чи то "механізмом", чи то "організмом", чи то "екосистемою" не є таким, що сприятиме визначеності й продуктивності.

Отже, уявлення про МКПР як про реальну систему – слід визнати помилковими, оскільки МКПР не є явищем реальної дійсності, а є інтерсуб'єктивним уявленням про один із напрямів функціонування СПР, яка і належить до такого різновиду систем, як "екосистема". Інакше кажучи, в цих випадках МКПР є не реальною, а концептуальною системою, що описує управління людськими спільнотами із застосуванням кримінально-правових засобів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Наден О. В. Теоретичні основи кримінально-правового регулювання в Україні: монографія. Харків: Право, 2012. 272 с.
2. Баулін Ю. В. Кримінально-правове регулювання: основні проблеми. *Кримінально-правове регулювання та забезпечення його ефективності*: матер. міжнар. наук.-практ. конф., (м. Харків, 18–19 жовтня 2018 р.). Харків, 2018. С. 23–28.

Та ж група уявлень, яка описувала МКПР як "сукупність інформаційних одиниць", в парадигмі системних знань відповідає розумінню МКПР як алгоритма – набору правил (інструкцій) або керувальних впливів, виконання яких завершується бажаним результатом [13].

Висновки

1. Українська кримінально-правова доктрина включає тематичний дискурс про "механізм кримінально-правового регулювання" та інші флуктуації цього уявлення ("механізм реалізації кримінальної відповідальності", "механізм реалізації кримінального законодавства" тощо), який з'явився через запозичення природничої та суспільствознавчої термінології. З того часу відбувся ріст управлінського знання, зокрема у вигляді теорії систем та кібернетики, що призвело до диференціації уявлення "система" та змін у системознавчій термінології. Термін кримінально-правового дискурсу "механізм" втрапив вихідне значення і має бути вилучений як такий, що не має пояснювальної сили і використання його заважає виробленню продуктивних гіпотез та узгодженню їх між собою. Ідеї, які раніше просували через термін "механізм" більш коректно виражати через терміни "алгоритми кримінально-правового регулювання" або "концептуальна система (модель) кримінально-правового регулювання" або "функція екосистеми правового регулювання".

2. Від сформульованих у якості підсумків цієї публікації концептів – "алгоритми кримінально-правового регулювання", "концептуальна система (модель) кримінально-правового регулювання", "функція екосистеми правового регулювання" – очікується здатність виступити парадигмами для подальших продуктивних досліджень, результати яких будуть придатні до включення в високо узгоджену сукупність знань (теоретичну систему).

Конфлікт інтересів

Конфлікти інтересів відсутні.

Вираз вдячності

Автор виражає подяку колегам по кафедрі за збереження дружньої та надихаючої "атмосфери" у цей складний час.

3. Шапченко С. Д. Механізм кримінально-правового регулювання в правовій системі України: поняття та структура. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія "Юридичні науки"*. 2000. Вип. 40. С. 63–67.
4. Берзін П. С. Механізм кримінально-правового регулювання: загальнотеоретичні аспекти. *Право і громадянське суспільство*. 2014. № 1. С. 45–66.
5. Бабаніна В. Елементи механізму реалізації кримінального законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. С. 202–206.
6. Скулиш Є. Д., Митрофанов І. І. Механізм реалізації кримінальної відповідальності: окремі питання поняття та структури. *Європейські перспективи*. 2015. № 7. С. 114–120.
7. Митрофанов І. І. Дія механізму кримінально-правового регулювання. *Кримінально-правове регулювання та забезпечення його ефективності: матер. міжнар. наук.-практ. конф., (м. Харків, 18–19 жовтня 2018 р.)*. Харків, 2018. С. 129–133.
8. Hillary Sillitto, Dov Dori, Regina M. Griego, Scott Jackson, Daniel Krob, Patrick Godfrey, Eileen Arnold, James Martin, Dorothy McKinney. Defining "System": a Comprehensive Approach. 27th Annual INCOSE International Symposium (IS 2017). Adelaide, Australia, July 15-20, 2017. <https://www.incose.org/docs/default-source/enchantment/170614-griegoregina-defining-39-system-39--acomprehensiveapproach-paper.pdf?sfvrsn=2>
9. Jorge Tabilo Alvarez, Patricio Ramírez-Correa. Brief Review of Systems, Cybernetics, and Complexity. *Hindawi: Complexity. Volume 2023*. Article ID 8205320. Publ. 24 Feb. 2023. <https://www.hindawi.com/journals/complexity/2023/8205320/>
10. Stanisław Sieniutycz. Systems science vs cybernetics. *Complexity and Complex Thermo-Economic Systems 2020*, Pages 1-8. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/B978012818594000001>
11. Бобоцея І. В., Колесницький О. К., Роїк О. М. Основи системного аналізу об'єктів і процесів комп'ютеризації: електронний навчальний посібник. https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fksa/13kolesnycky.rojik.bokocey_osn_syst_anal_objekt-i-proces_komp/p8.html
12. Пічкур В. В. Теорія динамічних систем: навч. посіб. / В. В. Пічкур, О. В. Капустян, В. В. Собчук. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 348 с. https://mechmat.knu.ua/wp-content/uploads/2023/01/teoriia_dynamichnykh_system_kapustianov_pichkurvv_sobchukvv.pdf
13. Анісімов А. В. Алгоритм. *Велика українська енциклопедія*. 26.12.2017. <https://vue.gov.ua/Алгоритм> (дата звернення: 23.09.2023).

REFERENCES

1. Naden, O. V. (2012). *Teoretychni osnovy kryminalno-pravovoho rehulyuvannya v Ukrayini* [Theoretical foundations of criminal law regulation in Ukraine]. Monohrafiya. Kharkiv: Pravo (in Ukr.).
2. Baulin, YU. V. (2018). Kryminalno-pravove rehulyuvannya: osnovni problemy [Criminal law regulation: main problems]. In: *Kryminalno-pravove rehulyuvannya ta zabezpechennya yoho efektyvnosti: mater. mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 18–19 zhovtnya 2018 r.)*. Kharkiv (s. 23–28) (in Ukr.).
3. Shapchenko, S. D. (2000). Mekhanizm kryminalno-pravovoho rehulyuvannya v pravoviy systemi Ukrayiny: ponyattya ta struktura [Mechanism of criminal law regulation in the legal system of Ukraine: concept and structure]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya "Yurydychni nauky"*, (40), 63–67 (in Ukr.).
4. Berzin, P. S. (2014). Mekhanizm kryminalno-pravovoho rehulyuvannya: zahalnoteoretychni aspekty [Mechanism of criminal law regulation: general theoretical aspects]. *Pravo i hromadyanske suspilstvo*, (1), 45–66 (in Ukr.).
5. Babanina, V. (2019). Elementy mekhanizmu realizatsiyi kryminalnoho zakonodavstva [Elements of the implementation mechanism of criminal legislation]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, (4), 202–206 (in Ukr.).
6. Skulysh, YE. D., & Mytrofanov, I. I. (2015). Mekhanizm realizatsiyi kryminalnoyi vidpovidalnosti: okremi pytannya ponyattya ta struktury [The mechanism of implementation of criminal liability: separate issues of the concept and structure]. *Yevropeyski perspektyvy*, (7), 114–120 (in Ukr.).
7. Mytrofanov, I. I. (2018). Diya mekhanizmu kryminalno-pravovoho rehulyuvannya [Action of the mechanism of criminal law regulation]. In: *Kryminalno-pravove rehulyuvannya ta zabezpechennya yoho efektyvnosti: mater. mizhnar. nauk.-prakt. konf., (m. Kharkiv, 18–19 zhovtnya 2018 r.)*. Kharkiv (s. 129–133) (in Ukr.).
8. Hillary Sillitto, Dov Dori, Regina M. Griego, Scott Jackson, Daniel Krob, Patrick Godfrey, Eileen Arnold, James Martin, & Dorothy McKinney. (2017). Defining "System": a Comprehensive Approach. 27th

- Annual INCOSE International Symposium (IS 2017). Adelaide, Australia, July 15-20, <https://www.incose.org/docs/default-source/enchantment/170614-griegoregina-defining-39-system-39--acomprehensiveapproach-paper.pdf?sfvrsn=2>
9. Jorge Tabilo Alvarez, & Patricio Ramirez-Correa. (2023). Brief Review of Systems, Cybernetics, and Complexity. *Hindawi: Complexity. Volume 2023*. Article ID 8205320. Publ. 24 Feb. <https://www.hindawi.com/journals/complexity/2023/8205320/>
 10. Stanisław Sieniutycz. Systems science vs cybernetics. *Complexity and Complex Thermo-Economic Systems 2020*, Pages 1-8. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/B978012818594000001>
 11. Bokotsey, I. V., Kolesnytskyi, O. K., & Royik, O. M. *Osnovy systemnoho analizu obyektiv i protsesiv kompyuteryzatsiyi* [Fundamentals of system analysis of objects and processes of computerization]. Elektronnyy navchalnyy posibnyk. <https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fksa/13kolesnycky.rojik.bokocey.osn.syst.anal.objekt-i-proces.komp/p8.html> (in Ukr.).
 12. Pichkur, V. V., Kapustyan, O. V., & Sobchuk, V. V. (2020). *Teoriya dynamichnykh system* [Theory of dynamic systems]. Navch. posib. Luts'k: Vezha-Druk. https://mechmat.knu.ua/wp-content/uploads/2023/01/teoriia_dynamichnykh_system_kapustianov_pichkurvv_sobchukvv.pdf (in Ukr.).
 13. Anisimov, A. V. (2017). Alhorytm [Algorithm]. *Velyka ukrayinska entsyklopediya*. <https://vue.gov.ua/Алгоритм> (in Ukr.).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАТТЮ (ARTICLE INFO)

Published in:
 Форум права: 76 pp. 130–137 (3).

Related identifiers:

10.5281/zenodo.10041200

http://forumprava.pp.ua/files/130-137-2023-3-FP-Lantinov_15.pdf

http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2023_3_15.pdf

License (for files):

[Creative Commons Attribution 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Received: 30.09.2023

Accepted: 26.10.2023

Published: 27.10.2023

Available online: 27.10.2023

Cite as:

Лантінов, Я. О. (2023). Щодо доцільності використання терміну "механізм кримінально правового регулювання" в апараті вчення про кримінально-правову політику протидії злочинності. *Форум Права*, 76(3), 130–137. <http://doi.org/10.5281/zenodo.10041200>

Lantinov, Y. A. (2023). Shchodo dotsilnosti vykorystannya terminu "mekhanizm kryminalno pravovoho rehulyuvannya" v aparati vchennya pro kryminalno-pravovu polityku protydyi zlochynnosti [Concerning the Suitability of Using the Term "Criminal Legal Regulation Mechanism" in the Theory Apparatus of the Crime Prevention Policy]. *Forum Prava*, 76(3), 130–137. <http://doi.org/10.5281/zenodo.10041200>